

MINISTERSTWO ROLNICTWA
i ROZWOJU WSI

AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

INSTYTUT
EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI
ŻYWNOŚCIOWEJ

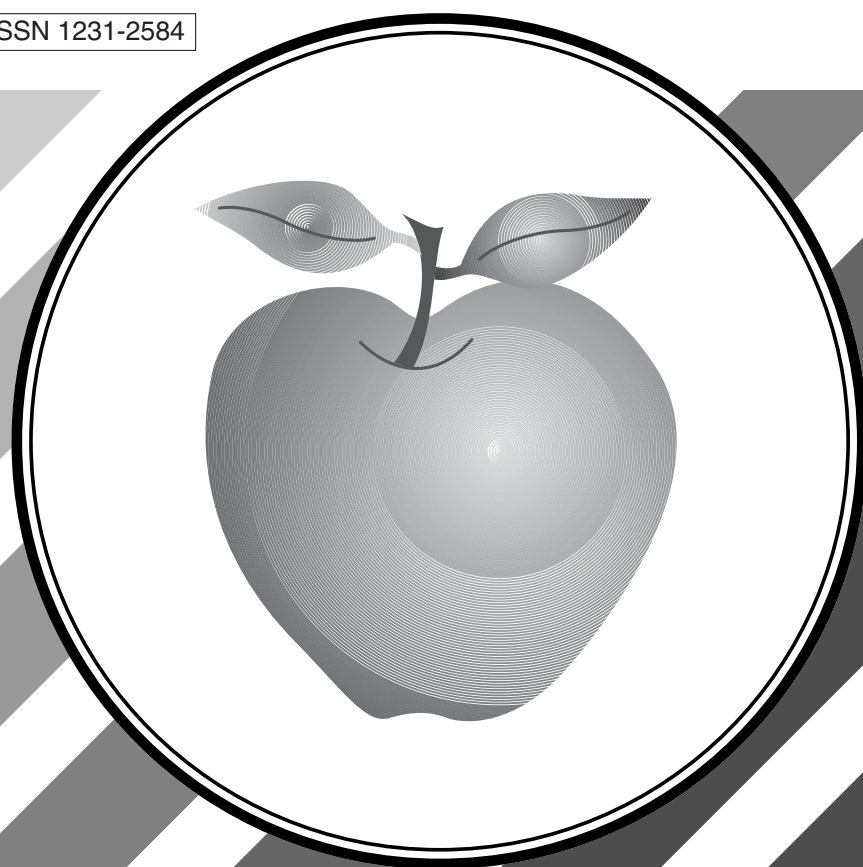
NR
16

RYNEK OWOCÓW I WARZYW

stan i perspektywy

ISSN 1231-2584

**RAPORTY
RYNKOWE**

LIPIEC 2000

Spis treści

REASUMPCJA

- I. Uwarunkowania makroekonomiczne
- II. Produkcja i rynek owoców
 1. Produkcja – *B. Nosecka*
 2. Przetwórstwo – *B. Nosecka, I. Szczepaniak*
 3. Handel zagraniczny – *B. Nosecka*
 4. Ceny detaliczne i spożycie – *E. Rosiak*
- III. Produkcja i rynek warzyw
 1. Produkcja – *B. Nosecka*
 2. Przetwórstwo – *B. Nosecka*
 3. Handel zagraniczny – *A. Bugała, B. Nosecka*
 4. Ceny detaliczne i spożycie – *E. Rosiak*

**Przy publikowaniu fragmentów raportu oraz informacji i danych liczbowych
prosimy o podanie źródła.**

Raport przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ
Świętokrzyska 20, 00-950 Warszawa
Kierownik Zakładu – prof. dr hab. Jan Małkowski, tel.: 827-36-64

AUTORZY:

dr Bożena Nosecka

- Zakład Badań Rynkowych IERiGŻ •
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 553

mgr Anna Bugała

- Zakład Badań Rynkowych IERiGŻ •
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 440

dr inż. Ewa Rosiak

- Zakład Badań Rynkowych IERiGŻ •
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 595

mgr Iwona Szczepaniak

- Zakład Ekonomiki Przemysłu Spożywczego IERiGŻ •
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 770

W serii Raporty Rynkowe w najbliższym czasie ukazać się:

1. Rynek ziemi rolniczej /3/ • lipiec 2000,
2. Rynek środków produkcji i usług dla rolnictwa /18/ • wrzesień 2000,
3. Rynek pasz /8/ • październik 2000,
4. Rynek mięsa /19/ • październik 2000,
5. Rynek drobiu i jaj /18/ • październik 2000,
6. Rynek ziemniaka /18/ • październik 2000,
7. Rynek zbóż /19/ • październik 2000,
8. Rynek rzepaku /18/ • listopad 2000,
9. Rynek mleka /19/ • listopad 2000,
10. Rynek owoców i warzyw /17/ • listopad 2000,
11. Rynek cukru /18/ • grudzień 2000,
12. Popyt na żywność /1/ • grudzień 2000,
13. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi /12/ • grudzień 2000.

POPYT NA ŻYWNOŚĆ

Od grudnia 2000 roku rozpoczynamy systematyczne publikowanie raportu dotyczącego wyłącznie popytu na żywność. Raport zawierał będzie dokładną informację o dotychczasowych i przewidywanych kierunkach rozwoju popytu na podstawowe grupy produktów spożywczych. Autorzy zaprezentują w nim szczegółową analizę aktualnego poziomu i struktury konsumpcji żywności w Polsce oraz determinujących ją czynników i uwarunkowań o charakterze makro- i mikroekonomicznym.

1. W 1999 r. produkcja owoców wyniosła 2,4 mln ton i była o 5% niższa niż w roku poprzednim. Wyższe były jedynie zbiory truskawek, aronii i borówki wysokiej. Na spadku zbiorów zaważyło obniżenie plonów w następstwie spowodowanych wiosennymi przymrozkami uszkodzeń kwiatów i pąków. Zbiory warzyw grunto- wych, w wyniku spadku plonów i powierzchni, obniżyły się z 5,9 do 5,2 mln ton, przy czym najbardziej zmniejszyła się produkcja kalafiorów, kapusty i buraków. Mimo spadku powierzchni, produkcja warzyw spod osłon zwiększyła się o 2%, do poziomu 377 tys. ton. O wzroście zbiorów spod osłon zadecydowała wyższa produkcja ogórków; produkcja pomidorów utrzymała się na poziomie z 1998 r.

2. Zmniejszenie zbiorów wpłynęło na wzrost cen skupu większości owoców i warzyw, przy czym najbardziej podrożała kapusta i jabłka przemysłowe. Niższe niż w 1998 r. były jedynie średnie ceny ogórków grunto- wych, a także, w następstwie pogorszenia koniunktury w eksporcie – truskawek, malin i agrestu. Wzrost średnich cen skupu większości owoców i warzyw był wyższy od obniżenia zbiorów, co wpłynęło na zwiększenie dochodów producentów.

3. Łączna produkcja przetworów owocowych i warzywnych (przetwory gotowe i koncentrat jabłkowy) oceniana jest w 1999/2000 r. na 1,7 mln ton wobec 1,6 mln ton w sezonie poprzednim. Wyższa była produkcja mrożonek owocowych, soków pitnych i napojów, dżemów oraz marynat warzywnych. Niewielkie zmiany notowano w produkcji mrożonych warzyw, konserw warzywnych oraz koncentratu pomidorowego. Natomiast znacznie obniżyła się produkcja koncentratu jabłkowego i pozostałych zagęszczonych soków owocowych. Łączna produkcja mrożonych owoców i warzyw (głównie w wyniku wzrostu produkcji mrożonych truskawek) była najwyższa w obecnej dekadzie, natomiast produkcja koncentratu jabłkowego niewiele przewyższała bardzo niski poziom z 1991/92 r.

4. W 1999/2000 r. ujemne saldo obrotów handlu zagranicznego owoca-

mi, warzywami i ich przetworami (bez ziemniaków, grzybów i ich przetworów) pogłębiło się do 160-165 mln USD wobec 78 mln USD w sezonie poprzednim. Wynikało to ze zmniejszenia o ponad 60 mln USD wpływów z eksportu, przy równoczesnym zwiększeniu o ponad 20 mln USD wydatków na import. Decydujące dla zmniejszenia wpływów z eksportu było obniżenie z 267 do 220 mln USD wartości eksportu mrożonych owoców, w tym głównie mrożonych truskawek. Na spadku cen mrożonych truskawek zaważyło, wynikające z wysokiej podaży na rynkach światowych i niskiej jakości oferty polskiej, obniżenie z 3,3 do 1,7 DM/kg cen eksportowych. W 1999/2000 r. niższe były także wpływy z eksportu schłodzonych owoców miękkich, a także, lokowanych głównie na rynkach wschodnich, produktów wyżej przetworzonych oraz warzyw świeżych. Od wyników z sezonu poprzedniego nie odbiegała wartość sprzedaży mrożonych warzyw i jabłek. Spadku wartości sprzedaży większości produktów nie zrekomensowały wyższe, w następstwie wzrostu cen, wpływy z eksportu koncentratu jabłkowego, a także ze sprzedaży suszy warzywnych, dżemów i marynat.

Duża podaż na rynkach światowych większości owoców, warzyw i ich przetworów wpłynęła na obniżenie cen wielu produktów w polskim imporcie. Dotyczyło to zwłaszcza owoców cytrusowych, bananów, większości pozostałych owoców południowych, przetworów pomidorowych oraz świeżych warzyw. Niskie ceny transakcyjne zwiększyły opłacalność transakcji importowych i wolumen przywozu, głównie owoców południowych. Równocześnie jednak wydatki na import, przy wzroście globalnych rozmiarów przywozu owoców, warzyw i ich przetworów o ok. 15%, zwiększyły się zaledwie o 3%.

5. Spadek krajowych zbiorów owoców i warzyw w 1999 r. wpłynął na wzrost ich cen detalicznych. W sezonie 1999/2000 średnie ceny owoców i warzyw zwiększyły się bardziej od wzrostu cen całej żywności. Wyższe ceny detaliczne i niższe zbiory wpłynęły na obniżenie spożycia produktów ogrodnich. Na podstawie ba-

dań budżetów gospodarstw domowych szacować można, że spożycie owoców obniżyło się o 2-5%, a warzyw o 1-3%. Według ocen bilansu spożycie warzyw w 1999/2000 r. obniżyło się w stosunku do sezonu poprzedniego o 9 kg, do 122 kg w przeliczeniu na 1 mieszkańca, a owoców wzrosło z 56 do 61-62 kg.¹

6. Według prognozy uwzględniającej przebieg warunków meteorologicznych do końca drugiej dekady czerwca, produkcja owoców w 2000 r. wyniesie 1,9 mln ton, tj. będzie mniejsza niż w roku poprzednim o ok. 20% i nieznacznie większa od bardzo niskiego poziomu z 1991 r. Decydujące dla spadku zbiorów wszystkich owoców z drzew, a także większości owoców jagodowych było znaczne uszkodzenie kwiatów i pąków w następstwie majowych przymrozków. Na obniżeniu zbiorów truskawek zaważyła przede wszystkim wiosenna susza, która spowodowała gorszy rozwój roślin i owoców. Wiosenna susza nie sprzyjała też wschodowi i rozwojowi upraw warzywniczych. Utrzymanie się niedoboru opadów także w lecie wpłynąć może na znaczny spadek zbiorów, mimo wzrostu arealu uprawy większości warzyw w następstwie wyższych cen z produkcji ubiegłorocznej.

Zmniejszenie zbiorów zadecyduje o zwiększeniu w bieżącym roku cen skupu większości owoców – zwłaszcza czarnych porzeczek, śliwek i wiśni. Wzrostowi cen porzeczek czarnych, wiśni i malin sprzyjało będzie duże zapotrzebowanie na przetwory z tych owoców na zagranicznych rynkach zbytu w sezonie 2000/01. Niższe w 2000 r. będą, w wyniku pogorszenia koniunktury w eksporcie, ceny skupu agrestu. Ten sam czynnik zadecydował o spadku cen skupu truskawek. Ekonomiczne warunki produkcji owoców będą więc korzystne dla producentów, choć nierówne rozłożenie strat mrozowych dla wielu producentów oznaczać będzie znaczne obniżenie dochodów.

¹ Różnice w wielkości i zmianach spożycia owoców, wynikające z badań budżetów rodzinnych i ocen bilansu, wskazywać mogą na dużą skalę nierejestrowanego reeksportu owoców południowych oraz inne rozchody.

Niskie zbiory owoców wpłyną na zmniejszenie skali przetwórstwa i obniżenie produkcji przetworów. Produkcja koncentratu jabłkowego może być najniższa w ostatnim piętnastoleciu. Konsekwencją spadku zbiorów i produkcji przetworów będzie obniżenie wolumenu eksportu zarówno produktów świeżych jak i przetworzonych. Zmniejszenie rozmiarów eksportu koncentratu jabłkowego

i mrożonek nie zostanie przypuszczalnie zrekomensowane utrzymaniem wysokich notowań zagęszczonego soku jabłkowego, a także przetworów z malin, wiśni i porzeczek czarnych. Relatywnie wysokie ceny po niskich tegorocznych zbiorach nie będą również sprzyjały wzrostowi eksportu na rynki wschodnie. W konsekwencji wpływy z eksportu owoców i ich przetworów mogą być niż-

sze niż w 1999/2000 r., co przy prawdopodobnym utrzymaniu na poziomie sezonu poprzedniego wydatków na import wpłynie na dalsze pogłębienie ujemnego salda w handlu zagranicznym tą grupą towarową. Wzrost cen detalicznych owoców, a prawdopodobnie także warzyw przyczyni się do wzrostu cen całej żywności i tym samym wpłynie na podniesienie stopy inflacji.

SUMMARY

1. In 1999 fruit production totalled 2,4 mill tons and was 5% lower than in the previous year. Only the production of strawberries, Aronia Sp. and Canadian berry exceeded the level recorded previously. Overall production decline was caused by lower yields due to spring frost damage affecting flowers and buds. Reflecting decline in yields and reduced area, ground vegetable production decreased from 5,9 to 5,2 mill tons with the deepest decline concerning the crops of cauliflower, cabbage and red beet. Besides decline in the area the production of vegetables form covers increased by 2% to 377 thousand tons. Increase in the crops of cucumbers had a crucial impact on the overall production rise. Tomato crops reminded unchanged from the level observed in 1998.

2. Decline in the production of caused increase of procurement prices of the majority of fruit and vegetables. The highest increase concerned the prices of cabbage and apples for processing. Only the prices of ground cucumbers and (due to decline in exports) strawberries, raspberries and gooseberries were lower as compared to 1998. The increase in prices fully offset low crops therefore the producer's revenue increased

3. Total production of fruit and vegetable products (final products and apple concentrate) in the season of 1999/2000 is estimated at 1,7 mill tons versus 1,6 mill tons in the previous season. Increase was observed in the production of frozen fruits, beverages, jams and vegetable marinates. Slight changes in the volume of production were observed in case of frozen vegetables, canned vegetables and tomato concentrate while the production of apple concentrate and other concentrated fruit juices remarkably declined. While total production of frozen fruits and vegetables was the highest in the current decade (mainly due to increase in the production of frozen strawberries), the production of apple concentrate was slightly higher than the very low level recorded in the 1991/92 season.

4. The negative balance of foreign trade in fruit and vegetables and their products (excluding potatoes, mushrooms and products) in the 1999/2000 season deteriorated to some 160-165 mill USD versus 78 mill USD in the previous season. It was caused by decline in export revenue

by 60 mill USD, and on the other hand, increase in import expenditure by 20 mill USD. Decline in the revenue on frozen fruit exports (mainly strawberries) from 267 to 220 mill USD was of key importance in this respects. Low strawberry prices resulted from large supplies observed on international markets and low quality of Polish shipments. Thus Polish export prices for strawberries fell from 3,3 to 1,7 DM/kg. The revenue on exports of chilled soft fruits and also on exports of directed mainly to eastern markets fresh vegetables and processed products in 1999/2000 declined too. The revenue on exports of frozen vegetables and apples reminded unchanged from last season. Decline in the volume of exports of majority products was not compensated by increase in export revenue on apple concentrate and dried vegetables, jams and marinates.

Large supplies in the world market led to decline in import prices in case of majority of fruits, vegetables and processed products. It particularly concerned oranges and lemons, bananas, majority of other tropical fruits, tomato-based products and fresh vegetables. Low transaction prices assured increase in the profitability of import transactions which enhanced increase in the imports of mainly tropical fruits. Therefore, having increased import volume by 15%, import expenditure increased by just 3%.

5. Decline in domestic production of fruit and vegetables in 1999 induced increase in their retail prices. Average index of retail fruit and vegetable prices in the season of 1999/2000 exceeded the index of food prices. Higher retail prices and poor crops led to decline in the consumption of fruits and vegetables and their products. On the basis of the research of household budgets decline in fruit and vegetable consumption can be estimated at some 20% and 1-35 respectively. According to the balance sheet vegetable consumption in the season of 1999/2000 declined to 122 kg per capita, i.e. by 9 kg and fruit consumption increased from 56 to some 61-62 kg per capita.¹

6. According to the forecast taking into account weather conditions up to the end of the second decade of June 2000, fruit production in the current year will total 1,9 mill tons, which would be 20% lower than in 1999 and slightly higher than

poor crop recorded in 1991. Significant scope of frost damage that occurred in May 2000 was crucial factor leading to decline in crops for tree crops and for majority of berry crops. Lower strawberry crops were caused by spring draught that slowed down the development of the plants. The draught hampered germination and development of planted vegetables. Lack of rain in the summer may lead to a significant decline in vegetable crops irrespectively of rise their prices last year followed by increase in the plantings.

Reflecting to poor crops procurement prices of majority of fruits (particularly black berries, plums and cherries) will significantly increase later on this year. Rise in the prices of black berries, raspberry plums and cherries will be accompanied with increase of demand for the their products on foreign markets in the season of 2000/01. Due to contracting export markets in the year 2000 will cause decline in procurement prices of strawberries and gooseberries. Thus economic conditions of the production will be favourable for the producers. However uneven distribution of frost damages will lead to remarkable decline in incomes for many producers.

Low level of fruit and vegetable crops will cause decline in the volume of processing and production of fruit and vegetable products. The production of apple concentrate may reach the lowest level in the last five years. Consequently the volume of exports as well fresh as processed fruits and vegetables are expected to decline. Decline in exports of apple concentrate and frozen fruits will not be offset by high prices of apple concentrate, raspberries and cherries. Relatively high prices after this year's poor crop will hamper exports to eastern markets. Therefore revenue on exports of fruit and their products may be even lower than estimated for the 1999/2000 season. Thus having forecast import expenditure at the level unchanged from the previous season overall balance of trade in these products may further deteriorate. Increase in retail prices of fruits and possibly vegetables will drive up the prices of other food products and thus the inflation rate.

¹ differences in the level of fruit consumption between the estimations based upon the balance sheet and the household budgets can indicate a large share of unregistered re-export of tropical fruits and other uses